

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/50/2018
Identifikačné číslo spisu:	3808209964
Dátum vydania rozhodnutia:	13.02.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Branislav Král
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:3808209964.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu A. D., bývajúceho v Z., zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Sobotom, so sídlom v Nitrianskom Rudne, Hlavná 659, proti žalovaným 1/ A. Z., bývajúceho v Z., zastúpenému advokátom Mgr. Vladimírom Ľuptákom, so sídlom v Prievidzi, Námestie slobody 10, 2/ J. G., bývajúcej v Z., 3/ B. G., bývajúcej v Z., o zaplatenie 16.596,96 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp.zn. 6C/190/2008, na dovolanie žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 29.6.2017 sp.zn. 19Co/921/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 29.6.2017 sp.zn. 19 Co/921/2015 a rozsudok Okresného súdu Prievidza z 30.7.2015 č.k. 6C/190/2008-164 vo výroku, ktorým uložil žalovanému 1/ povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 16.596,96 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8,5% ročne zo sumy 16.596,96 eur od 21.7.2007 do zaplatenia, z r u š u j e a v e c v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Prievidza na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza (v poradí druhým) rozsudkom z 30.7.2015, č.k. 6C/190/2008-164 uložil žalovanému 1/ povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 16 596,96 eur s 8,5% úrokom z omeškania ročne zo sumy 16 596, 96 eur od 21.7.2007 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu voči žalovanému 1/ zamietol. Žalobu zamietol v celom rozsahu voči žalovanej 2/ a žalovanej 3/. Vykonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie preukázané, že žalobca postupne poskytol žalovanému 1/ pôžičku v celkovej výške 16 596,96 eur, ktorú mu žalovaný 1/ ani len čiastočne nevrátil. Vzhľadom na to, súd prvej inštancie vo vzťahu k žalovanému 1/ žalobe v časti zaplatenia sumy 16 596,96 eur spolu s 8,5% úrokom z omeškania ročne zo sumy 16 596, 96 eur od 21.7.2007 do zaplatenia vyhovel a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Vo vzťahu k žalovaným 2/, 3/, ktoré v konaní vystupovali v postavení ručiteľov, súd prvej inštancie žalobu v celom rozsahu zamietol z dôvodu, že nakoľko žalobca pred podaním žaloby nevyzval žalovaného 1/ na splnenie dlhu (žalovanému 1/ nebola fyzicky doručená ani samotná žaloba), neprešla na ručiteľov podľa § 548 ods. 1 Občianskeho zákonníka povinnosť splniť dlh dlžníka. V časti uplatnenej zmluvnej pokuty vo výške 1% z nesplatennej sumy za

každý deň omeškania od 21.7.2007 ku dňu vyhlásenia rozhodnutia, t.j. spolu v sume 486 622,86 eur, súd prvej inštancie žalobu zamietol pre jej rozpor s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka).

2 Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného 1/, rozsudkom z 29.6.2017 č.k. 19Co/921/2015-180 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti zaväzujúcej žalovaného 1/ na zaplatenie žalovanej istiny s príslušenstvom a žalobcovi priznal proti žalovanému 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd po podrobnom preskúmaní odvolacích námietok žalovaného 1/ sa v plnom rozsahu stotožnil so skutkovými aj právnymi závermi súdu prvej inštancie, pokiaľ ide o posúdenie obsahu Zmluvy o pôžičke. Konštatoval, že odvolacie námietky žalovaného 1/ nemohli privodiť zmenu rozhodnutia v napadnutom výroku, a preto v podrobnostiach na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie odkazuje (§ 387 ods. 2 CSP). Uviedol, že kým žalobca svoje tvrdenie o poskytnutí pôžičiek peňazí žalovanému 1/ v konaní riadne preukázal relevantným listinným dôkazom, čím uniesol dôkazné bremeno svojho tvrdenia, žalovaný 1/ žiaden dôkaz, ktorým by tvrdenia žalobcu a ním predložený dôkaz spochybnil, nepredložil, ani neoznačil. Tvrdenia žalovaného 1/ o čiastočnom zaplatení dlhu vo výške 200 000 SK boli vyvrátené výpoveďou žalobcu, svedeckou výpoveďou Ing. O. D., a listinnými dôkazmi - Zmluvou o pôžičke zo dňa 3.11.2005, uzavretej medzi Ing. O. D. ako veriteľom a žalovaným 1/ ako dlžníkom, predmetom ktorej bola pôžička peňazí vo výške 253 000 SK a notárskou zápisnicou JUDr. Eleny Kokindovej N 162/2005 zo dňa 3.11.2005, v ktorej žalovaný 1/ uznal pohľadávku veriteľa Ing. O. D. vo výške 253 000 Sk. Pokiaľ potom žalovaný 1/ vrátil Ing. O. D. určitú sumu peňazí, jednalo sa podľa odvolacieho súdu o vrátenie dlhu z iného zmluvného vzťahu, ako bol zmluvný vzťah, z ktorého vyplýva nárok uplatnený žalobou. K odvolacej námietke ohľadne nevypočutia svedka X. W. odvolací súd uviedol, že opatrovníčka žalovaného 1/ nevedela súdu tohto svedka identifikovať jeho bydliskom a dátumom narodenia, hoci jej bola táto povinnosť viackrát súdom prvej inštancie uložená, z dôvodu ktorého nemohol potom byť navrhnutý svedok v konaní pred súdom prvej inštancie vypočutý. Odvolací súd v ďalšom neprípustil ani žalovaným 1/ navrhované znalecké (grafologické) dokazovanie ohľadom posúdenia pravosti podpisov žalovaného 1/ na Zmluve o pôžičke uzavretej s Ing. O. D. dňa 03.11.2005 a notárskej zápisnici zo dňa 03.11.2005, ani pripojením trestných spisov Ing. O. D., nakoľko žalovanému 1/ nič nebránilo navrhnuť vykonanie týchto dôkazov už v konaní pred súdom prvej inštancie, keďže bol v konaní riadne poučený podľa § 120 ods. 4 OSP účinného do 30.06.2016. V tomto smere preto neboli splnené podmienky pre predkladanie nových dôkazov v odvolacom konaní podľa § 205a ods. 1 OSP účinného do 30.06.2016. Odvolací súd sa napokon nestotožnil ani s námietkou žalovaného 1/, že mu bola súdom prvej inštancie odňatá možnosť konať pred súdom tým, že súd prvej inštancie vec rozhodol na pojednávaní dňa 30.07.2015, napriek tomu, že jeho opatrovníčke (žalovanej 3/) riadne nedoručil predvolanie na toto pojednávanie. Odvolací súd v tomto smere poukázal na to, že B. G. (opatrovníčke žalovaného 1/) bolo doručené oznámenie súdu o odročení pojednávania na termín 17.7.2015, ktoré prevzala (č.l. 146). Následne do spisu dňa 23.7.2015 nahliadla, pričom jej zo spisu muselo byť zrejmé, že jej bola doručovaná zásielka o zmene termínu pojednávania na deň 30.7.2015. Zásielka o zmene termínu bola opatrovníčke riadne doručovaná na adresu jej trvalého pobytu. Prvý pokus o doručenie bol z 29.6.2015, následný z 30.6.2016 a v tento deň bola aj zásielka uložená na pošte a vrátená súdu 21.7.2015 ako neprevzatá v odbernej lehote (č.l. 151 spisu). Deň 21.7.2015 súd považoval za deň doručenia zásielky, aj keď sa adresátka o nej nedozvedela (§ 46 ods. 2 OSP). Procesný postup súdu prvej inštancie, ktorým tento postupom podľa § 101 ods. 2 OSP účinného do 30.06.2016 vec prejednal v neprítomnosti opatrovníčky žalovaného 1/ bol tak správny, nakoľko opatrovníčka sa napriek riadnemu predvolaniu nedostavila na pojednávanie, ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o jeho odročenie.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný 1/ dovolanie. Namietal, že nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Uviedol, že súd prvej inštancie pojednával dňa 30.7.2015, kedy vo veci rozhodol v jeho neprítomnosti, ako aj procesnej opatrovníčky (žalovanej 3/), pričom nemal vykázané doručenie predvolania na pojednávanie súdnou doručenkou, rovnako ako u žalovanej 2/ a nesprávne vychádzal zo skutočnosti, že žalovaná 3/ bola dňa 23.7.2015 nahliadnuť do súdneho spisu. Uviedol, že dôkazom vedomosti strany sporu o termíne pojednávania môže byť jedine doručenka. Súd prvej inštancie nemal u jeho opatrovníčky vykázané doručenie predvolania na pojednávanie, a preto ani žalovaný 1/nemohol byť informovaný o tomto

termíne pojednávania, ktorého sa tak nemohol zúčastniť. Poukázal na to, že ak by bol riadne upovedomený o termíne pojednávania prostredníctvom svojej opatrovníčky, pojednávania by sa zúčastnil, zabezpečil by i účasť ním navrhnutého svedka X. W., ktorý by mohol potvrdiť, že časť finančných prostriedkov odovzdal Ing. O. D. ako splátku dlhu, a predložil by aj dôkaz o tom, že jeho stará matka (žalovaná 2/) predala svoj byt a z obdržanej kúpnej ceny mu odovzdala sumu 200 000 SK na vyrovnanie dlhu Ing. O. D. Uviedol, že Ing. O. D. tesne pred pojednávaním účelovo predložil súdu zmluvu o pôžičke zo dňa 03.11.2005, ktorú mal žalovaný 1/ údajne podpísať a na základe ktorej si mal od neho požiť sumu 253 000 SK, ktorú mal vrátiť do 09.11.2005, ako i notársku zápisnicu zo dňa 03.11.2005, v ktorej mal dlh vo výške 253 000 SK uznať. Tieto listiny Ing. O. D. súdu predložil iba preto, aby mohol v konaní pred súdom tvrdiť, že suma 200 000 SK, ktorú mu žalovaný 1/ vrátil, mala slúžiť na úhradu dlhu z vyššie označenej zmluvy o pôžičke z 03.11.2005. Žalovaný 1/ si však nie je vedomý toho, že by s Ing. O. D. podpísal vyššie označenú Zmluvu o pôžičke z 03.11.2005, ani notársku zápisnicu z toho istého dňa. V ďalšom namietal, že mu súd prvej inštancie tým, že vec prejednal v jeho neprítomnosti v rozpore s § 101 ods. 2 OSP účinného do 30.06.2016, odňal právo konať pred súdom, nakoľko sa nemohol vyjadriť k dôkazom, predloženým žalobcom súdu tesne pred pojednávaním, ani vykonať výsluch ním navrhnutého svedka X. W., ktorého osobné iniciály a adresa boli súdom prvej inštancie vylustrované (a teda mu známe).

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ bolo podané dôvodne.

5. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

6. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t.j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

10. V civilnom sporovom poriadku sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené osoby, ktoré sú oprávnené podať dovolanie.

11. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) oprávnená osoba, zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Dovoláním, ktoré spĺňa náležitosti stanovene zákonom (§ 428 CSP) žalovaný 1/ napáda rozsudok odvolacieho súdu, ktorým vo vzťahu k nemu potvrdil ako vecne správny rozsudok súdu prvej inštancie.

12. Toto dovolanie žalovaného 1/ posúdil dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a dospel k záveru, že žalovaný 1/ uplatnil dovolací dôvod, kde namietal vady konania podľa § 420 písm. f/ CSP. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil s ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, I. ÚS 35/98).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30.06.2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj judikát R 129/1999 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

15. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013).

16. Pojem „procesný postup“ súdu je potrebné vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1.06.2016.

17. K nesprávnemu postupu súdu, v dôsledku ktorého sa znemožní strane sporu realizácia jej procesných práv dochádza aj vtedy, ak súd vec prejednal a rozhodol v neprítomnosti účastníka konania, hoci procesné predpoklady pre to neboli dané a náprava nebola zjednaná ani v odvolacom konaní (s poukazom na predchádzajúcu právnu úpravu v § 237 ods. 1 písm. f) OSP, od ktorej nie je dôvod sa odkloniť a rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 272/2013, 5 Cdo 26/2010, 6 Cdo 243/2010, 2 MCdo 13/2008). K vade tejto povahy (§ 420 písm. f) CSP) však v danom prípade nedošlo.

18. Právo strany, aby jej vec bola prejednaná verejne a v jej prítomnosti, zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, nemožno chápať tak, že by súd nemohol konať a rozhodnúť vo veci bez prítomnosti strany, ale tak, že súd je povinný strane poskytnúť priestor na uplatnenie tohto práva. Uvedená požiadavka bola za predchádzajúcej platnej právnej úpravy účinnej v čase prvoinštančného

konania v danej veci vyjadrená hlavne v ustanovení § 115 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktoré súdu ukladalo predvolať účastníkov na pojednávanie tak, aby mali dostatok času na prípravu, spravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať. Bolo na účastníkovi, či využije svoje právo zúčastniť sa pojednávania na súde. Ak účastníkovi bránila určitá prekážka v účasti na pojednávaní, mal z tohto dôvodu požiadať o odročenie pojednávania, pričom bolo treba súdu oznámiť dôvod tejto žiadosti. Ustanovenie § 101 ods. 2 OSP súdu umožňovalo prejednať vec aj v neprítomnosti takéhoto účastníka, ktorý, hoci riadne predvolaný, sa nedostavil na pojednávanie ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o jeho odročenie.

19. V danej veci z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie vec prejednal a rozhodol na pojednávaní dňa 30.7.2015, na ktoré včas predvolal žalobcu (predvolanie mu bolo doručené dňa 7.7.2015 - č.l. 146), jeho právneho zástupcu (predvolanie mu bolo doručené dňa 29.6.2015 - č.l. 146), žalovanú 2/ (predvolanie jej bolo doručené dňa 29.6.2015 - č.l. 146). Žalovanej 3/, ktorá bola súčasne i opatrovníčkou žalovaného 1/, bolo predvolanie na pojednávanie doručované na adresu jej trvalého bydliska v Z., na ktorej adrese menovaná doposiaľ preberala všetky písomnosti (súdne zásielky) doručované jej súdom. Zásielka súdu (adresovaná opatrovníčke žalovaného 1/) obsahujúca predvolanie na pojednávanie na deň 30.07.2015 sa vrátila súdu dňa 22.07.2015 ako neprevzatá v odbernej lehote. Z vrátenej doručky vyplynulo, že prvý pokus o doručenie predmetnej zásielky prebehol dňa 29.6.2015, opakované doručovanie prebehlo dňa 30.06.2015 a po nedoručení zásielky, ani pri opakovanom pokuse o jej doručenie, bola zásielka v rovnaký deň (30.06.2015) uložená na pošte (č.l. 151 spisu).

20. Dovolací súd poukazuje na to, že ustanovenie § 45 ods. 2 OSP (v súčasnosti ustanovenie § 111 ods. 1 CSP) priznáva doručke status verejnej listiny, v dôsledku čoho sa údaje v nej obsiahnuté považujú za pravdivé, ak nebol preukázaný opak. Verejnou listinou je doručka len vtedy, ak obsahuje všetky náležitosti vyžadované právnymi predpismi. V takomto prípade potom každý, kto namietá správnosť týchto údajov, znáša bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno, že tieto údaje sú nepravdivé. V danej veci žalovaný 1/ nenamietal nesprávnosť údajov obsiahnutých na doručke zásielky, ktorej obsahom bolo predvolanie opatrovníčky žalovaného 1/ na pojednávanie na deň 30.07.2015 (napr. že by sa táto na adrese, z ktorej bola predvolávaná na pojednávanie, v čase doručovania zásielky nezdržovala), a preto bolo potrebné vychádzať z toho, že tieto sú pravdivé.

21. Podľa § 47 ods. 2 OSP účinného do 30.06.2016, ak nebol adresát písomnosti, ktorá sa má doručiť do vlastných rúk, zastihnutý, hoci sa v mieste doručenia zdržuje, doručovateľ ho vhodným spôsobom upovedomí, že mu zásielku príde doručiť znovu v deň a hodinu uvedenú v oznámení. Ak zostane i nový pokus o doručenie bezvýsledným, uloží doručovateľ písomnosť na pošte alebo na orgáne obce a adresáta o tom vhodným spôsobom upovedomí. Ak si adresát zásielku počas jej uloženia nevyzdvihne, považuje sa deň, keď bola zásielka vrátená súdu, za deň doručenia, i keď sa adresát o tom nedozvedel (tzv. fikcia doručenia). Z uvedeného vyplýva, že predvolanie na pojednávanie na deň 30.07.2015 bolo súdom prvej inštancie riadne doručené všetkým sporovým stranám a ich právnym zástupcom. Nebolo možné sa tak stotožniť s dovolacou argumentáciou žalovaného 1/, že predvolanie na pojednávanie nebolo doručené ani žalovanej 2/ (ako už bolo uvedené tejto bolo doručené dňa 29.6.2015), ani jeho opatrovníčke (tejto bolo doručené dňom 22.07.2015 s použitím fikcie doručenia postupom podľa § 47 ods. 2 OSP účinného do 30.06.2016).

22. Dovolací súd dospel k záveru, že postupom súdu prvej inštancie pri nariaďovaní predmetného pojednávania nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu a k znemožneniu žalovanému 1/ uskutočňovať jemu patriace procesné práva, nakoľko postup súdu prvej inštancie (keď tento konal a rozhodol v neprítomnosti opatrovníčky žalovaného 1/) bol v súlade s § 101 ods. 2 OSP účinného do 30.06.2016. Podľa cit. ustanovenia súd pokračoval v konaní, aj keď boli účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostavil na pojednávanie, ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o odročenie, mohol súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihliadol pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy. Nakoľko sa v danej veci opatrovníčka žalovaného 1/ nedostavila na pojednávanie dňa 30.07.2015, hoci bola naň riadne predvolaná (predvolanie jej bolo doručené tzv. fikciou doručenia), svoju neprítomnosť neospravedlnila, ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o jeho odročenie, správne postupoval súd prvej inštancie, keď vec prejednal a rozhodol i v jej neprítomnosti postupom podľa § 101

ods. 2 OSP účinného do 30.06.2016. Dovolací dôvod, že súd prvej inštancie vo veci konal a rozhodol, hoci nemal splnené podmienky pre postup podľa § 101 ods. 2 OSP účinného do 30.06.2016, tak nebol daný. Za nesprávne nebolo potom možné považovať ani rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým procesný postup súdu prvej inštancie vyhodnotil ako správny.

23. Žalovaný 1/ v dovolaní ďalej namietal, že mu súd prvej inštancie, tým, že konal a rozhodol v neprítomnosti jeho opatrovníčky v rozpore s § 101 ods. 2 OSP, znemožnil i vyjadriť sa k dôkazom, predloženým žalobcom súdu tesne pred pojednávaním, ako i vykonať výsluch ním navrhnutého svedka X. W., ktorého osobné iniciály a adresa boli súdom prvej inštancie vylustrované (a teda mu známe).

24. Dovolací súd dáva v tomto smere žalovanému 1/ do pozornosti zásadu, ktorá platila už v rímskom práve, podľa ktorej „vigilantibus iura scripta sunt“ t.j. „práva patria len bdelým“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením, či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod.. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení. Dovolací súd konštatuje, že žalovaný 1/ sa citovanou zásadou neriadil.

25. Z obsahu spisu vyplynulo, že strany sporu (vrátane opatrovníčky žalovaného 1/) boli v priebehu konania opakovane poučené podľa § 120 ods. 4 OSP účinného do 30.06.2016 o tom, že skutočnosti a dôkazy musia predložiť, alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí, pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada (napr. č. I. 56, 121 spisu). Opatrovníčka žalovaného 1/ síce navrhla v konaní vypočuť ako svedka X. W., avšak bez bližšieho označenia dátumu narodenia a jeho adresy. Hoci bola súdom prvej inštancie na oznámenie týchto údajov viackrát vyzývaná (č.l. 145), túto svoju povinnosť si do vyhlásenia uznesenia, ktorým súd vyhlásil dokazovanie za skončené (§ 120 ods. 4 OSP), nespĺnila. Súd prvej inštancie pred vyhlásením uznesenia podľa § 120 ods. 4 OSP upustil od vykonania tohto výsluchu, čo vo svojom rozhodnutí riadne zdôvodnil nielen nemožnosťou identifikácie tohto svedka (v Registri obyvateľov SR sa osoba s týmto menom vyskytuje 11 krát), s čím bola spojená nemožnosť jeho predvolania súdom, ale i dostatočne doposiaľ zisteným skutkovým stavom veci pre rozhodnutie vo veci. Ak si potom strana sporu sama nespĺní svoju povinnosť riadne označiť ňou navrhnutého svedka a znemožní tak súdu jeho predvolanie, nemôže (v súlade s vyššie uvedenou zásadou „vigilantibus iura scripta sunt“) v ďalšom tvrdiť, že jej súd nevykonaním jeho výsluchu odňal možnosť konať pred súdom.

26. Ani dovolateľom namietaná nemožnosť, resp. odopretie mu práva vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) C.s.p., nakoľko žalovanému 1/, resp. jeho opatrovníčke toto právo postupom súdu odopreté nebolo. Podľa § 122 ods. 1 OSP účinného do 30.06.2016 súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania. Prítomnosť na verejnom prejednaní svojej veci, právo vyjadrovať sa na pojednávaní k dôkazom a robiť procesné úkony je právom účastníka konania (strany sporu), a nie jeho povinnosťou (R 72/2003). Právo strany vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu sa v konaní realizuje tak, že predseda senátu na pojednávaní spravídla bezprostredne po vykonaní každého dôkazu umožní strane, aby sa k nemu bezprostredne vyjadrila a aby uviedla všetko, čo pri hodnotení vykonaného dôkazu považuje za významné. Právo strany vyjadriť sa k predloženým dôkazom treba preto chápať tak, že súd je povinný strane poskytnúť priestor na uplatnenie tohto práva. Nie je rozhodujúce, či strana toto právo aj skutočne využije. V danej veci potom dovolací súd dospel k záveru, že žalovanému 1/ nebola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že vo veci prebehlo pojednávanie bez účasti jeho opatrovníčky, nakoľko k uvedenému postupu boli splnené zákonné podmienky v zmysle § 101 ods. 2 OSP, čím súd umožnil opatrovníčke žalovaného 1/ zúčastniť sa vykonania dokazovania a vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom.

27. Pokiaľ ide o dovoláciu námietku žalovaného 1/ týkajúcu sa porušenia práva na spravodlivý súdny proces postupom súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu, ktorým tieto pri svojom rozhodovaní

vychádzali z dôkazov, ktoré neboli pred nimi vykonané podľa § 120 a nasl. OSP účinného do 30.06.2016, resp. § 384 CSP účinného do 01.07.2016, dovolací súd dospel k záveru, že konanie oboch súdov je postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 420 písm. f) CSP.

28. Porušením práva na spravodlivý súdny proces sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi (strane sporu) znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok (resp. Civilný sporový poriadok) priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 420 písm. f) CSP významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane sporu jej procesné práva, ktoré jej právny poriadok priznáva. Takouto vadou je i to, ak súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní vychádzal z dôkazov, ktoré neboli pred ním riadne vykonané, a náprava nebola v tomto smere zjednaná ani v odvolacom konaní.

29. Podľa § 122 ods. 1 OSP účinného do 30.06.2016 súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Podľa § 129 ods. 1 OSP účinného do 30.06.2016 dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaďuje pojednávanie alebo ak listina bola všetkým účastníkom doručená alebo ak listina alebo jej obsah nebola protistranou spochybnená.

Podľa § 153 ods. 1 OSP účinného do 30.06.2016, súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

30. Právna úprava v ustanovení § 153 ods. 1 OSP účinná v čase konania súdu prvej inštancie mu ukladala povinnosť rozhodnúť na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov. K zisťovaniu skutkového stavu súdom dochádzalo v rámci dokazovania na pojednávaní (ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania, čo však nebol posudzovaný prípad), a to z dôkazov pred ním vykonaných. Pokiaľ je takýmto dôkazom listina, predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah (to neplatí, ak súd vo veci nenariaďuje pojednávanie alebo ak listina bola všetkým účastníkom doručená alebo ak listina alebo jej obsah nebola protistranou spochybnená, čo rovnako nebol posudzovaný prípad). V danej veci z obsahu zápisnice z pojednávania z 30.07.2015 vyplynulo, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie listinami založenými v spise na č.l. 1-150. Zároveň uviedol, ktoré právne významné skutkové tvrdenia považoval za zhodné a ktoré zostali medzi stranami sporné. Následne právny zástupca žalobcu založil listinný dôkaz - Zmluvu o pôžičke z 03.11.2005 uzavretú medzi žalovaným 1/ a Ing. O. D. spolu s notárskou zápisnicou z 03.11.2005 (č.l. 152-153). Na to súd prvej inštancie následne uviedol, že všetky skutkové okolnosti podstatné pre rozhodnutie vo veci samej vyplývajú z doteraz vykonaných dôkazov, a preto ďalšie navrhované dôkazy nevykoná. Po vyhlásení uznesenia, ktorým bolo dokazovanie skončené, vyhlásil rozsudok vo veci samej. Z uvedeného vyplýva, že súd prvej inštancie, pokiaľ išlo o žalobcom predloženú Zmluvu o pôžičke z 03.11.2005 a notársku zápisnicu z toho istého dňa, tieto nevykonával zákonom ustanoveným spôsobom pre vykonanie dôkazu listinou, keď tieto na predmetnom pojednávaní neprečítal, ani neoboznámil ich obsah (ako tomu bolo v prípade listín z č.l. 1-150 spisu). Napriek tomu, že tieto dôkazy neboli vykonané predpísaným spôsobom, súd prvej inštancie z nich vychádzal pri svojom rozhodovaní, keď si osvojil (podľa neho) z nich vyplývajúci záver, že suma 200 000 SK, ktorú žalovaný 1/ odovzdal Ing. O. D. pred podaním žaloby, sa týkala zmluvy o pôžičke z 03.11.2005 a notárskej zápisnice z toho istého dňa (teda sa netýkala žalovaného dlhu). Rovnakého procesného pochybenia sa potom dopustil i odvolací súd, keď tento si zhodne so súdom prvej inštancie z týchto listinných dôkazov (bez toho, aby na pojednávaní v tomto smere dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakoval sám, resp. ho doplnil - § 384 ods. 1, 2 CSP), osvojil a poňal do svojho rozhodnutia skutkový záver o tom, že ak žalovaný 1/ vrátil Ing. O. D. určitú sumu peňazí (200 000 SK), jednalo sa o vrátenie dlhu z iného zmluvného vzťahu, ako je zmluvný vzťah, z ktorého vyplýva nárok žalobcu uplatnený v

tomto konaní. Nakoľko sa tvrdenia sporových strán v tomto smere rozchádzali (žalovaný 1/ od počiatku tvrdil, že suma 200 000 SK sa týkala splatenia žalovaného dlhu, popieral uzavretie samotnej zmluvy o pôžičke i notárskej zápisnice z 03.11.2005), súdy (ak hodlali z týchto listín vo svojich rozhodnutiach vychádzať) boli povinné ich ako dôkaz vykonať prečítaním alebo oznámením ich obsahu na pojednávaní (nešlo o prípad, že by tieto listinné dôkazy boli stranám doručené, príp. že neboli protistranou spochybnené).

31. Pokiaľ súdy svoje rozhodnutia založili na výsledkoch dokazovania, ktoré nevykonali, resp. dôkazy, z ktorých pri svojich rozhodnutiach vychádzali, nevykonali v súlade so zákonom, ich procesný postup bol nesprávny a konanie trpí vadou uvedenou v § 420 písm. f) CSP.

32. Najvyšší súd preto rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutom výroku, ako aj rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 2 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

33. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.